

**UCHWAŁA NR XXIX/205/2020
RADY POWIATU GDAŃSKIEGO
z dnia 27 listopada 2020 r.**

w sprawie przyjęcia do realizacji „Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2021 – 2023”

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 3a, art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 2020r. poz.920) oraz art. 180 pkt. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2020 r. poz.821)

**Rada Powiatu Gdańskiego
uchwala, co następuje:**

§ 1

Przyjmuje się do realizacji „Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej na lata 2021 – 2023”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Gdańskiego.

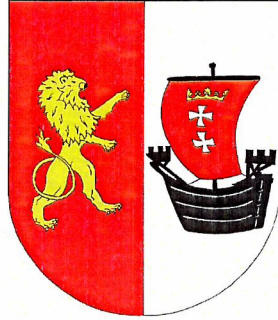
§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**Przewodniczący Rady
Powiatu Gdańskiego**

Bogdan Dombrowski

POWIAT GDAŃSKI

POWIATOWY PROGRAM ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ NA LATA 2021-2023

Pruszcz Gdański 2020r.

Wprowadzenie.	3
Założenia programowe.....	3
Organizacja systemu pomocy dziecku i rodzinie.....	4
Pieczą zastępczą.	9
Charakterystyka pieczy zastępczej Powiatu Gdańskiego.	10
Rodzinna pieczę zastępczą.....	12
Instytucjonalna pieczę zastępczą.	20
Usamodzielnianie wychowanków.....	24
Finansowanie pieczy zastępczej.....	26
Cele i zadania programu.	27
Limit rodzin zastępczych zawodowych na lata 2021–2023.....	34
Źródła finansowania programu.....	34
Realizatorzy programu.....	35
Monitoring i ewaluacja.....	35

"Czego dziecko nie dostanie,

rzadko umie potem dać innym ludziom".

- dr James

Wprowadzenie.

Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej na lata 2021–2023, zwany dalej Programem, został opracowany w oparciu założeń ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U z 2020r., poz. 821).

Zgodnie z art. 180 ust. 1 do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych.

Rozwój pieczy zastępczej i osiągnięcie odpowiednich standardów jej organizacji to procesy wieloletnie, założenia niniejszego programu w znacznej części stanowią kontynuację kierunków rozwoju określonych w „Powiatowym programie rozwoju pieczy zastępczej na lata 2018-2020” przyjętym Uchwałą Nr XLV/282/2017 Rady Powiatu Gdańskiego z dnia 19 grudnia 2017 roku.

Powyższy Program jest zgodny również z założeniami przyjętymi w dniu 29 sierpnia 2014r. Uchwałą Nr XLIV/286/2014 Rady Powiatu Gdańskiego - Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Gdańskiego w latach 2014–2021. W celu strategicznym – „Rozwój lokalnego systemu wsparcia dziecka i rodziny” przyjęto za cel operacyjny – „Rozwój systemu pieczy zastępczej”, gdzie wyszczególniono działania zmierzające do osiągnięcia celu.

Założenia programowe.

Każde dziecko ma prawo do wychowywania się w rodzinie. Rodzina jest podstawową komórką życia społecznego oraz najlepszym dla dzieci, i gdy niedającym się zastąpić w pełni, środowiskiem wychowania i opieki nad nimi. Jednak niekiedy dochodzi do niewłaściwego wypełniania funkcji przez naturalną rodzinę i wówczas zachodzi potrzeba ograniczenia jej autonomii i podjęcie interwencji na rzecz najlepiej pojętego interesu dziecka.

Zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz sprawowanie pieczy zastępczej od 1 stycznia 2012 roku reguluje ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zgodnie z preambułą ustawy, jej celem podstawowym jest:

- dobro dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia,

w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności,

- dobro rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju, i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci.

Rolą systemu pieczy zastępczej (zarówno pieczy rodzinnej, jak i instytucjonalnej) jest zapewnienie dziecku bezpiecznego środowiska wychowawczego respektującego jego prawa: prawo powrotu do rodziny, utrzymywania osobistych kontaktów z rodzicami, stabilnego środowiska wychowawczego, kształcenia, rozwoju uzdolnień oraz pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia. Prawo dziecka do pieczy zastępczej jest prawem subsydiarnym wobec prawa dziecka do życia w swojej biologicznej rodzinie. Umieszczenie dziecka w systemie pieczy zastępczej powinno być ostatecznością - po wykorzystaniu wszystkich możliwych form wsparcia rodziny naturalnej. Celem umieszczenia dziecka w środowisku zastępczym jest stworzenie warunków do pomocy i skutecznienie pozytywnych zmian w rodzinie, aby dziecko mogło powrócić pod opiekę rodziców.

Powyższe założenie może być zrealizowane tylko poprzez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami.

Organizacja systemu pomocy dziecku i rodzinie.

Od dnia 1 stycznia 2012 roku ustanowiono nowy podział kompetencji w zakresie wspierania rodziny i dziecka i systemu pieczy zastępczej. Poniżej przedstawiono podział zadań na poszczególne szczeble samorządowe:

Podstawową przesłanką wspierania rodziny jest uznanie, że jest ona podstawową komórką życia społecznego oraz najlepszym środowiskiem dla dzieci, oraz uznanie, że „rodzice, ponieważ dali życie dzieciom, mają pierwotne, niezbywalne prawo i pierwszeństwo do wychowania potomstwa i dlatego muszą być uznani za pierwszych i głównych jego wychowawców” (*Jan Paweł II*). Nie zawsze jednak rodzice biologiczni są w stanie właściwie wypełniać swoją funkcję i wówczas zachodzi konieczność ograniczenia jej autonomii i podjęcie interwencji na rzecz najlepiej pojętego interesu dziecka.

Idea zastępczych form pieczy to zastąpienie dziecku wychowania w rodzinie własnej poprzez stworzenie warunków zbliżonych do tych, które istnieją w normalnie funkcjonującej rodzinie i zapewnienie prawidłowego funkcjonowania poza rodziną biologiczną.

Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania przez rodziców, dziecko umieszcza się w pieczy zastępczej, którą organizuje powiat. System pieczy zastępczej to: zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców.

Zgodnie z ustawą **gmina zobowiązana jest do działań z zakresu profilaktyki rodzinnej**. Jest ona realizowana przez gminne instytucje świadczące usługi na rzecz dziecka i rodziny. Tworzy się stanowisko asystenta rodziny do bezpośredniej pracy z rodziną. Jest on kierowany wyłącznie do rodzin, w których sytuacja dziecka małoletniego wymaga wsparcia zewnętrznego. Jego czas pracy jest elastyczny, nienormowany i dostosowany przede wszystkim do rytmu życia rodziny. Asystent ponosi odpowiedzialność za wyniki pracy z konkretną rodziną. Ponadto, dzieciom zapewnia się pobyt w placówkach wsparcia dziennego (np. świetlicach, klubach środowiskowych, ogniskach wychowawczych), które organizują dzieciom czas wolny i pomagają w nauce, przy stałej współpracy z rodzicami. Praca z rodziną jest prowadzona m.in. w formie poradnictwa, mediacji, terapii rodzinnej, treningu umiejętności wychowawczych i terapeutycznych dla rodziców. Praca z rodziną nie kończy się z chwilą umieszczenia dziecka poza nią. Asystent rodziny pracuje z jej członkami również po umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej i ma wówczas za zadanie zmobilizowanie rodziców do działań na rzecz powrotu dziecka do rodziny.

Za organizację pieczy zastępczej (zarówno instytucjonalnej jak i rodzinnej) odpowiada powiat.

Do zadań powiatu (własnych i zleconych) należą w szczególności:

- a) opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych,
- b) zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych,
- c) organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia,
- d) tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych,

- e) prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym,
- f) organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka i dyrektorów placówek opiekuńczo – wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo – wychowawczej typu rodzinnego,
- g) organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej , w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania:
  - grup wsparcia,
  - poradnictwa specjalistycznego,
- h) wyznaczanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej,
- i) zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań lekarskich,
- j) prowadzenie rejestru danych rodzin zastępczych,
- k) kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka,
- l) finansowanie:
  - świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu,
  - pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne,
  - szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego,
- m) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego,
- n) przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji o powstawaniu zaległości dotyczącej odpłatności za pobyt dziecka w rodzinie zastępczej,
- o) realizacja zadań wynikających z rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- p) finansowanie pobytu dzieci cudzoziemców w pieczy zastępczej.

Zadania powiatu w zakresie pieczy zastępczej starosta wykonuje za pośrednictwem powiatowego centrum pomocy rodzinie oraz organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Do zakresu działania powiatowego centrum pomocy rodzinie należą wszystkie sprawy z zakresu pieczy zastępczej niezastrzeżone na rzecz innych podmiotów.

Zgodnie z Zarządzeniem Starosty Gdańskiego nr 86/2011 z dnia 4 października 2011 roku Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszczu

Gdańskim zostało wyznaczone na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Powiatu Gdańskiego.

Do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy przede wszystkim, zgodnie z art. 76 ust. 4 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej:

- a) prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
- b) kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej,
- c) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
- d) zapewnienie badań psychologicznych kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rodzinom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka,
- e) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, wydawanie świadectw ukończenia tych szkoleń oraz opinii dotyczącej predyspozycji do pełnienia funkcji dyrektora i wychowawcy w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego,
- f) zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby,
- g) zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych,
- h) organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy,
- i) współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z powiatowym centrum pomocy rodzinie, ośrodkiem pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, zakładami opieki zdrowotnej, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi,
- j) prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
- k) zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego,
- l) dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej,
- m) prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczą,

- n) przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analizy, dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
- o) zapewnianie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego,
- p) przedstawianie staroście i radzie powiatu corocznego sprawozdania z efektów pracy,
- q) zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających,
- r) organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku.

Do bezpośredniej pracy z rodziną organizator rodzinnej pieczy zastępczej za zgodą określonej rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka wyznacza koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej wybierając kandydata na stanowisko koordynatora kieruje się jego kompetencjami i profesjonalizmem w wykonywaniu swoich obowiązków, którymi są:

- 1) udzielanie pomocy rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej,
- 2) przygotowanie, we współpracy z asystentem rodziny i odpowiednio rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka, planu pomocy dziecku,
- 3) pomoc rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka w nawiązaniu wzajemnego kontaktu,
- 4) zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej,
- 5) zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających,
- 6) udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej,
- 7) przedstawianie corocznego sprawozdania z efektów pracy organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej.

Jak widać zadania koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej są zadaniami kompleksowymi, dotyczącymi całokształtu funkcjonowania rodziny zastępczej oraz rodzinnego domu dziecka. Należą do nich bowiem zarówno działania związane z udzielaniem wsparcia w codziennym wypełnianiu obowiązków przez osoby prowadzące rodzinne formy pieczy zastępczej, wsparcie dla pełnoletnich wychowanków, kwestie formalne związane z organizacją pomocy specjalistycznej bądź kontrolą sytuacji prawnej podopiecznych. Fachowość i rzetelność podejmowanych przez koordynatora działań ma gwarantować zobowiązanie go przez ustawodawcę do systematycznego podnoszenia swoich kwalifikacji w zakresie pracy z dziećmi lub rodziną, w szczególności przez udział w szkoleniach

i samokształcenie. Ponadto jest on uprawniony do korzystania z poradnictwa zawodowego, które ma wzmocnić jego kompetencje i zapobiec wypaleniu zawodowemu. Zgodnie z cyt. ustawą jeden koordynator ma pod opieką maksymalnie 15 rodzin zastępczych.

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej czuwa nad rzetelnością i profesjonalizmem tworzenia rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka oraz ich właściwym funkcjonowaniem realizującym zasadę ochrony dobra dziecka.

By system ten działał w sposób planowy i efektywny, przepisy ustawy nałożyły na powiat obowiązek opracowania i realizacji 3-letniego powiatowego programu dotyczącego rozwoju pieczy zastępczej, zawierającego między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych.

Do **zadań samorządu województwa** należą w szczególności: organizowanie i prowadzenie ośrodków adopcyjnych, prowadzenie interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych i regionalnych placówek opiekuńczo- terapeutycznych.

Na terenie województwa pomorskiego działają dwa ośrodki adopcyjne.

Zadania wojewody koncentrują się w szczególności na prowadzeniu rejestru placówek opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówek opiekuńczo- terapeutycznych i interwencyjnych, ośrodków preadopcyjnych, ustalanie wolnych miejsc w placówkach, wydawaniu zezwoleń na prowadzenie placówek oraz nadzór nad nimi i jak również, kontrola nad wykonywaniem zadań przez samorząd gminny i powiatowy.

Pieczka zastępcza.

Program rozwoju pieczy zastępczej zawiera kompleksowy system wspierania rodzin i dzieci w pieczy zastępczej, który opiera się na prawach dziecka ustanowionych w Konstytucji RP oraz Konwencji o Prawach Dziecka, a w szczególności:

- prawa dziecka do rodziny i pozostawania pod opieką rodziców,
- prawa do poszanowania więzi rodzinnych dziecka odseparowanego z jakichkolwiek powodów od rodziców,
- prawa ustanowienia dla nich pieczy zastępczej,
- ochrony jego dobra w postępowaniu adopcyjnym.

Pieczka zastępcza to piecza sprawowana poza rodziną biologiczną dziecka przez rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo-wychowawcze przez wszystkie dni tygodnia, przez całą dobę, w zasadzie bez z góry określonego terminu jej zakończenia w konsekwencji ingerencji sądu w sferę władzy rodzicielskiej.

Założeniem programu jest, że głównym kierunkiem rozwoju pieczy zastępczej jest rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej. Nie mniej jednak należy również zauważyć bardzo ważną rolę pieczy instytucjonalnej, gdyż nie wszystkie dzieci lub młodzież może zostać umieszczona w rodzinach zastępczych z uwagi na swój wiek lub też zaburzenia np. zachowania. Stąd też ważne jest, aby placówki opiekuńcze

miały jak najbardziej zbliżony do rodzinnego charakter, z możliwością indywidualizacji pracy z dzieckiem.

Rodzina zastępcza jest wzorowaną na modelu wychowania rodzinnego formą pieczy zastępczej. Z chwilą umieszczenia w rodzinie zastępczej dziecko dalej prawnie pozostaje dzieckiem swoich rodziców. Wyjątek stanowi adopcja, która nie jest jedną z form pieczy zastępczej. Rodzice zastępczy nie sprawują nad dzieckiem władzy rodzicielskiej, a tylko wykonują bieżącą pieczę. Pozostałe obowiązki i prawa wynikające z władzy rodzicielskiej należą do rodziców biologicznych dziecka, o ile sąd opiekuńczy nie postanowił inaczej.

Głównym celem pieczy zastępczej jest niwelowanie niewydolności wychowawczej rodziny oraz zaniedbania dzieci lub też w przypadku braku jakiegokolwiek szansy na powrót dziecka do rodziny biologicznej na jak najszybszym uregulowaniu jego sytuacji prawnej. Stąd też umieszczając dziecko w pieczy zastępczej należy traktować jako stan przejściowy i dążyć do tego, aby dziecko jak najszybciej mogło powrócić do swoich rodziców naturalnych lub znaleźć rodzinę adopcyjną. Piecza zastępcza z założenia jest nastawiona na przywracanie dziecka rodzinie, jest więc opieką tymczasową.

Piecza zastępcza ma na celu zapewnienie dziecku bezpieczeństwa oraz odpowiednich warunków rozwoju i wychowania, a w szczególności kompensacji deficytów reintegracji z rodziną pochodzenia oraz usamodzielnienie życiowe wychowanka. Nie jest to zadanie łatwe i wymaga ogromnego zaangażowania samej rodziny zastępczej jak i wielu służb.

Przyjęcie dziecka do rodziny zastępczej jest sytuacją bardzo trudną zarówno dla rodziny zastępczej jak i dla samego dziecka. Dzieci, które trafiają do pieczy zastępczej, są zaniedbane wychowawczo, zdrowotnie, edukacyjnie i emocjonalnie. Dla wielu osób sprawujących rodzinne formy opieki zastępczej trudnym doświadczeniem obok codziennej pracy z dzieckiem, szkołą jest również kontakt z rodzinami powierzonych im dzieci. Wyzwania, którym muszą sprostać opiekunowie zastępczy powodują, iż często czują się oni bezsilni, oceniani i osamotnieni co powoduje powolne osłabianie ich motywacji, sił i zapału do dalszego sprawowania opieki nad wychowankami. Aby uniknąć wypalenia opiekunów zastępczych, konieczne jest stworzenie spójnego i wszechstronnego systemu wsparcia. Rodzina zastępcza, która czuje się bezpieczna i jest wspierana, gwarantuje rzetelne i efektywne sprawowanie opieki.

Profesjonalne wsparcie rodzin i rodzinnych form pieczy zastępczej powinno być rozwiązaniem systemowym, które składa się z wielu powiązanych ze sobą elementów, przede wszystkim takich, jak: koordynator rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, asystent rodzin biologicznych dziecka, które trafiło do pieczy zastępczej, pracownik socjalny ośrodka pomocy społecznej, kurator sądowy.

Charakterystyka pieczy zastępczej Powiatu Gdańskiego.

Analizę sytuacji dzieci i młodzieży z terenu Powiatu Gdańskiego należy rozpocząć od przedstawienia sytuacji demograficznej tej grupy społeczeństwa. Poniżej przedstawiona została tabela zawierająca procentowy udział dzieci i młodzieży w wieku od 0-19 lat w stosunku do ogółu mieszkańców Powiatu Gdańskiego wg. stanu na dzień 31.12.2020 roku.

Teren	Ludność w tym:						% - owoy udział dzieci w ogółu ludności
	Ogółem liczba ludności	Dzieci i młodzieży w wieku:				Ogółem Dzieci	
		0-4	5-9	10-14	15-19		
Miasto Pruszcz Gd.	31.326	2.133	2.009	1.863	1.499	7.504	23,95
Cedry Wielkie	6.965	374	391	427	396	1.588	22,80
Kolbudy	17.839	970	1.112	1.268	972	4322	24,28
Pruszcz Gdański	31.321	2.398	2.317	2.134	1.548	8.897	26,81
Przywidz	5.957	314	337	418	364	1.433	24,06
Pszczółki	9.715	583	614	592	510	2.299	23,66
Suchy Dąb	4.223	221	261	275	230	987	23,37
Trąbki Wielkie	11.145	576	647	736	665	2.624	23,54
Powiat Gdański	118.489	7.569	7.688	7.713	6.184	29.154	24,60

Źródło – Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Z przedstawionej tabeli wynika, że prawie jedną czwartą mieszkańców Powiatu Gdańskiego stanowią dzieci i młodzież, przy czym najmniejszy odsetek tej grupy ludności zamieszkują gminę Cedry Wielkie 22,8%, a największy odsetek osób nieletnich stanowią mieszkańcy gminy Pruszcz Gdański – 26,81 %.

Pomimo zaangażowania różnych służb społecznych, nie wszystkie dzieci mają możliwość wychowywać się w swoich rodzinach biologicznych, w przypadku rażącego zaniedbania dzieci i zagrożenia ich zdrowia lub życia postanowieniem sądu zostają one umieszczone w pieczy zastępczej. Najczęstszą przyczyną umieszczania dzieci poza rodziną jest niewydolność opiekuńczo-wychowawcza rodziny, a także alkoholizm rodziców. Nie było i nie ma przypadków, aby przyczyną umieszczania dzieci w pieczy zastępczej było ubóstwo rodziny.

Poniżej dokonano analizy procentowego udziału dzieci z poszczególnych gmin umieszczonych w rodzinach zastępczych lub placówkach opiekuńczo-wychowawczych wg. stanu na dzień 31.12.2019 roku w porównaniu z ogółem niepełnoletnich mieszkańców Powiatu Gdańskiego.

	Ogółem liczba mieszkańców w wieku 0-19 lat	Liczba dzieci w pieczy zastępczej pochodzących z terenu Powiatu Gdańskiego			% populacji dzieci w pieczy zastępczej w 2013	% populacji dzieci w pieczy zastępczej w 2016	% populacji dzieci w pieczy zastępczej w 2019
		rodzinnej	instytucjonalnej	Łącznie			
Miasto Pruszcz Gd.	7.504	33	12	45	0,53	0,43	0,60
Cedry Wielkie	1.588	24	6	30	1,28	1,66	1,89
Kolbudy	4.322	35	9	44	0,80	0,92	1,02
Pruszcz Gdański	8.397	38	15	53	0,85	0,88	0,63
Przywidz	1.433	14	1	15	0,62	0,82	1,05
Pszczółki	2.299	7	1	8	0,64	0,44	0,35
Suchy Dąb	987	8	2	10	2,09	1,58	1,01
Trąbki Wielkie	2.624	28	8	36	1,16	0,94	1,37
Powiat Gdański	29.154	187	54	241	0,84	0,80	0,83

Źródło –Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL i źródeł PCPR.

Od wielu lat można zaobserwować proces powolnego, lecz systematycznego zwiększania udziału rodzin zastępczych lub rodzinnych domów dziecka (RDD) w sprawowaniu pieczy zastępczej. W 2013 roku w rodzinach zastępczych przebywało 75,59% dzieci, w 2016 roku dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej stanowiły 75,82% ogółu objętych opieką zastępczą, natomiast w roku **2019** odsetek ten wyniósł – **77,6** %.

Analizując odsetek dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w stosunku do całej populacji dzieci i młodzieży z powiatu Gdańskiego, można zauważyć, że w stosunku do 2016 roku odsetek ten na koniec 2019 roku, zwiększył się o **0,03** %.

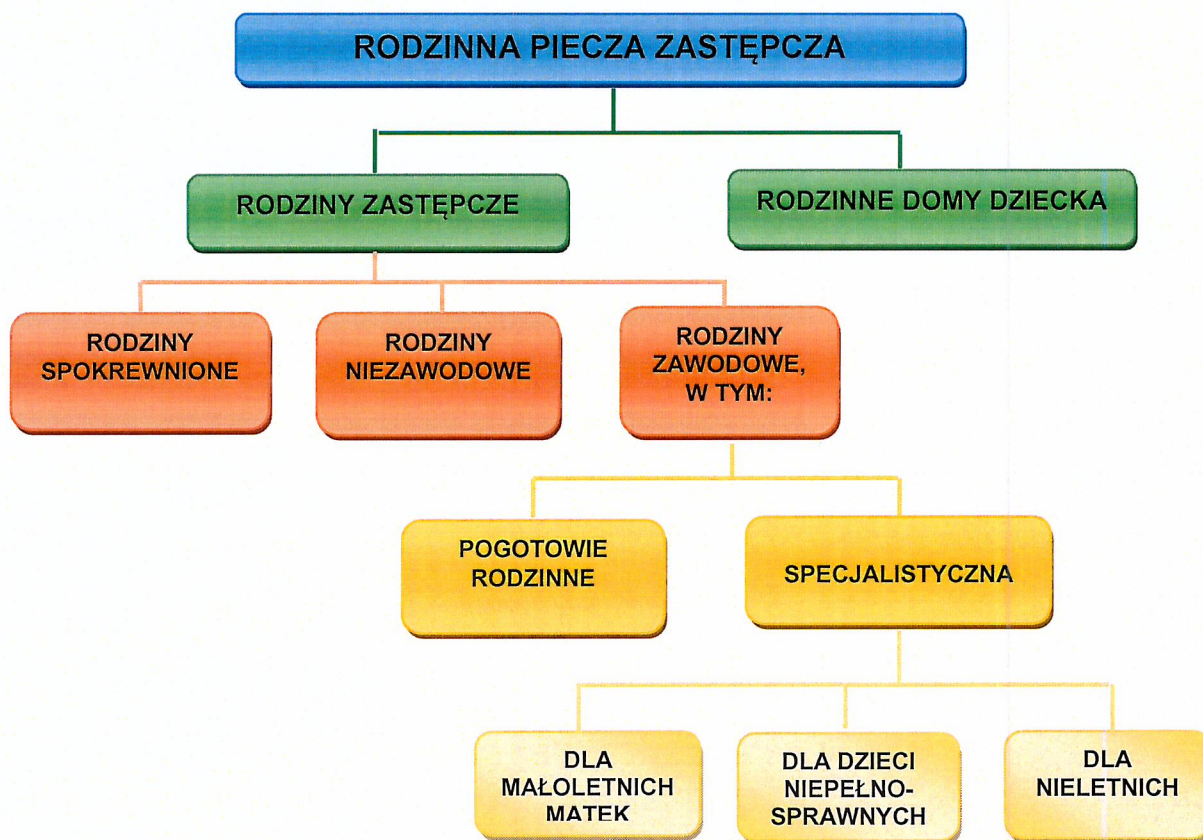
Rodzinna piecza zastępcza.

Zgodnie z przyjętymi w Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Gdańskiego priorytetami w pierwszej kolejności dzieci umieszczane są w rodzinnej pieczy zastępczej, w przypadku braku chętnych rodzin zastępczych do przyjęcia dziecka, wychowanek jest kierowany do instytucjonalnej pieczy zastępczej – placówki opiekuńczo wychowawczej.

Poniżej przedstawiono schemat podziału rodzinnej pieczy zastępczej, zgodnej z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Rodzinną pieczę zastępczą to system pieczy nad dzieckiem, w skład którego wchodzi spokrewnione, niezawodowe i zawodowe rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka:

- a) *rodzina zastępcza spokrewniona* – rodzina zastępcza, którą tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, będąca krewnym wstępnym lub rodzeństwem dziecka,
- b) *rodzina zastępcza niezawodowa* – rodzina, którą tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, nie będący krewnymi wstępnymi lub rodzeństwem dziecka - może u niej przebywać w tym samym czasie łącznie nie więcej niż 3-je dzieci lub wychowanków, którzy osiągnęli pełnoletność,
- c) *zawodowa rodzina zastępcza* - może u niej przebywać w tym samym czasie łącznie nie więcej niż 3-je dzieci lub wychowanków którzy osiągnęli pełnoletność, w tym:
  - *pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego* – rodzina zastępcza, w której umieszcza się dziecko do czasu unormowania sytuacji dziecka, nie dłużej niż na okres 4 miesięcy. W szczególnie uzasadnionych przypadkach okres ten może być przedłużony do 8 miesięcy lub do zakończenia postępowania sądowego o powrót dziecka do rodziny, przysposobienie lub umieszczenie w rodzinnej pieczy zastępczej,

- *zawodowa specjalistyczna* – rodzina zastępcza, w której umieszcza się w szczególności dzieci niepełnosprawne i dzieci skierowane na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 roku o postępowaniu w sprawach nieletnich lub małoletnie matki z dziećmi,
- d) *rodzinny dom dziecka* – tworzony jest przez małżonków w lub osobę niepozostającą w związku małżeńskim, sprawujące opiekę nad łącznie nie więcej niż 8 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletniość przebywając w pieczy zastępczej.

Największą liczbę rodzin zastępczych stanowią rodziny zastępcze spokrewnione - dziadkowie i pełnoletnie rodzeństwo dziecka. Rodziny zastępcze niezawodowe również stanowią liczną grupę jednak, że z uwagi na wejście w życie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej większą część tych rodzin stanowią dalsi krewni dzieci, głównie ciotki, wujkowie, kuzyni. Biorąc pod uwagę konieczność wykonania postanowienia sądu o umieszczeniu dziecka w rodzinie zastępczej niezwiązanej z rodziną najbardziej preferowane są rodziny zastępcze niezawodowe, które są gotowe przyjąć obce dla siebie dzieci.

Poniżej przedstawiono rozwój rodzicielstwa zastępczego w latach 2012– 2019 (stan na XII) z podziałem na poszczególne rodzaje rodzin wraz z liczbą dzieci w nich przebywających. Przedstawiona liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej dotyczy tylko dzieci i młodzieży przebywających na terenie Powiatu Gdańskiego. Część dzieci pochodząca z terenu naszego powiatu jest umieszczana w rodzinach zastępczych zamieszkujących inne powiaty.

Rodziny zastępcze	Liczba rodzin spokrewnionych/ liczba dzieci umieszczonych	Niezawodowe / liczba dzieci umieszczonych	Zawodowe/ liczba dzieci umieszczonych	Specjalistyczne/ liczba dzieci umieszczonych	Rodzinne Domy Dziecka/ liczba dzieci umieszczonych	Łącznie
2012	63/76	56/74	12/79	1/3	0	132/232
2013	60/60	57/63	12/61	1/3	0	130/187
2014	59/72	52/65	8/26	1/3	4/30	124/196
2015	63/81	47/67	7/34	1/3	4/31	122/216
2016	60/77	48/58	7/21	1/2	4/28	120/186
2017	55/72	38/43	6/24	1/4	5/25	105/168
2018	67/ 80	47/55	7/30	1/8	7/46	129/219
2019	68/86	40/53	5/23	1/6	7/64	121/232

Źródło - PCPR w Pruszczu Gdańskim.

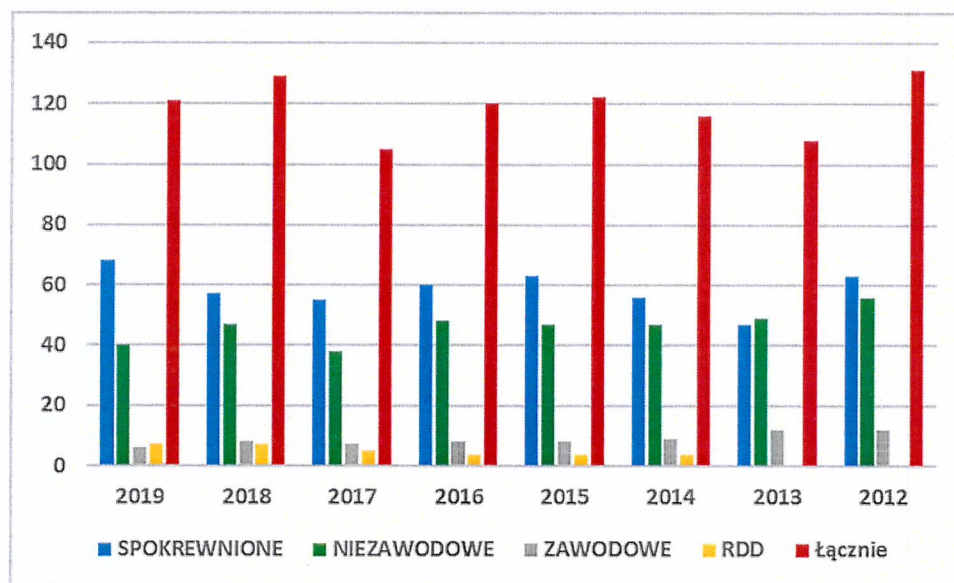
Funkcja rodziny zastępczej jest bardzo odpowiedzialna i trudna. Dzieci trafiające do rodzinnej pieczy zastępczej wymagają bardzo często wielospecjalistycznej diagnozy, terapii i pomocy w wyrównywaniu braków edukacyjnych. Od kilku lat można zauważyć coraz mniejszą liczbę osób chętnych do podjęcia się funkcji rodziny zastępczej niezawodowej. Ta tendencja ma wymiar ogólnokrajowy. Bycie rodzicem zastępczym wiąże się z dużą odpowiedzialnością

za powierzone dzieci. Pomimo wielu inicjatyw podejmowanych przez PCPR spadła liczba rodzin zastępczych niezawodowych w porównaniu z latami wcześniejszymi.

Poniżej przedstawiono liczbę rodzin zastępczych z terenu Powiatu Gdańskiego, z podziałem na ich rodzaj, na przestrzeni ośmiu ostatnich lat.

Źródło: dane własne PCPR.

Liczba rodzin zastępczych jest uzależniona od ilości osób, którzy chcą podjąć się tej trudnej roli, stąd też Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie prowadzi stałą kampanię promującą rodzicielstwo zastępcze i pozyskiwanie nowych kandydatów do pełnienia tej roli. Kandydaci na rodzinę zastępczą po przejściu wstępnej kwalifikacji odbywają obowiązkowe szkolenie w tym zakresie.

Szkolenie odbywa się w ramach PCPR programem autorstwa Marka Hojczyka i Beaty Kowalczyk, zatwierdzonego decyzją Ministra Pracy i Polityki Społecznej Nr DSR-II-5121-27-1-TU/12 z dnia 21 czerwca 2012 roku, dla:

- kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej i rodziny zastępczej spokrewnionej w wymiarze 60 godzin – moduł podstawowy,
- kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz na dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego - w wymiarze 75 godzin,
- kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, do prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, którzy będą sprawować opiekę i wychowanie nad dziećmi niepełnosprawnymi – w wymiarze 95 godzin,
- kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, którzy będą sprawować opiekę i wychowanie nad dziećmi umieszczonymi na podstawie przepisów o postępowaniu w sprawach nieletnich – w wymiarze 95 godzin,

- kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej pełniącej funkcje pogotowia rodzinnego – w wymiarze 85 godzin.

Pomimo wcześniejszego przeprowadzenia wśród kandydatów na rodzinę zastępczą, kwalifikacji formalnej, nie wszystkie osoby, które ukończyły szkolenie uzyskiwały pełne kwalifikacje do pełnienia roli rodziny zastępczej.

Rok	Liczba osób, która ukończyła szkolenie	Liczba osób, która uzyskała kwalifikacje
2012	47	29
2013	21	10
2014	14	9
2015	35	18
2016	19	10
2017	9	9
2018	12	12
2019	13	13

Źródło – PCPR w Pruszczu Gdańskim.

Jak wynika z powyższej tabeli, bardzo mało jest osób chętnych do założenia rodziny zastępczej. Nie wszystkie osoby, które spełniają prawne warunki bycia rodziną zastępczą i przeszły kurs w ostateczności z różnych powodów zostają zakwalifikowani do bycia rodzicem zastępczym. Często jednym z czynników jest niewłaściwa motywacja do bycia rodzicem zastępczym, która mylona jest z funkcją rodziny adopcyjnej, jak również niechęć do kontaktów z rodzicami biologicznymi dziecka, na co kładzie się szczególnie nacisk podczas szkolenia.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie stara się, aby rodziny zastępcze działające na terenie Powiatu Gdańskiego odczuwały duże wsparcie ze strony pracowników. Poprzez systematyczne szkolenia, spotkania grup wsparcia dąży się, aby rodziny zastępcze były w jak najlepszy sposób przygotowane do codziennej, bardzo ciężkiej i wyczerpującej pracy. Bardzo często rodziny zastępcze, które „pracują” 24 godziny na dobę dotyka wypalenie zawodowe. Jako partnerzy w pracy z dziećmi PCPR stara się bardzo często podkreślać olbrzymi wkład pracy rodzin zastępczych w realizacji zadań powiatu między innymi poprzez przekazywanie im imiennych życzeń okolicznościowych lub pamiętając o ich święcie ustanowionym przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej - Dniu Rodzicielstwa Zastępczego. Co roku dodatkowo na rzecz rozwoju rodzicielstwa zastępczego realizowane są projekty ogłaszane przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, które mają na celu wzmacnianie i rozwój pieczy zastępczej, zapobieganiu wypaleniu zawodowemu rodzin zastępczych, wspieranie ich dzieci biologicznych, a także pomoc w usamodzielnianiu wychowanków.

Rodziny zastępcze z Powiatu Gdańskiego mogą raz w miesiącu korzystać z grupy wsparcia, jak również stale podwyższać swoje kompetencje w ramach organizowanych przez PCPR szkoleń i kursów.

Fluktuacje rodzin zastępczych można zauważyć, śledząc zmienność liczby rodzin zastępczych w poszczególnych latach.

	Liczba rodzin spokrewnionych		Liczba rodzin niezawodowych		Liczba rodzin zawodowych		Liczba rodzinnych domów dziecka		Łącznie	
	powstałe	rozwiązane	powstałe	rozwiązane	powstałe	rozwiązane	powstałe	rozwiązane	powstałe	rozwiązane
2013	12	13	10	8	0	1	0	0	22	22
2014	11	4	4	6	0	0	4	0	18	10
2015	13	6	7	11	0	0	4	0	24	17
2016	10	4	13	4	0	1	0	0	23	9
2017	6	10	7	17	0	0	1	0	14	27
2018	10	13	8	14	1	1	2	0	21	28
2019	13	6	6	8	0	0	0	0	19	14

Źródło – PCPR w Pruszczu Gdańskim.

Analizując powyższą tabelę najbardziej niepokoi tendencja rozwiązywania się rodzin zastępczych niezawodowych, gdyż właśnie z tej grupy rodzin zastępczych rekrutują się rodziny zastępcze zawodowe lub rodzinne domy dziecka.

Poniżej przedstawiono łączną liczbę dzieci przebywającą zarówno w rodzinnej, jak i instytucjonalnej pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2012 – 2019.

Na koniec 2019 roku w pieczy zastępczej przebywało 286 dzieci pozbawionych

całkowicie lub częściowo opieki rodziny naturalnej. W porównaniu z rokiem 2018 liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej zwiększyła się o 9,58 % i był bardzo duży wzrost w porównaniu z latami poprzednimi. W tym samym czasie w Polsce wzrost ten wyniósł tylko 0,4% (GUS. Piecza zastępcza w 2019).

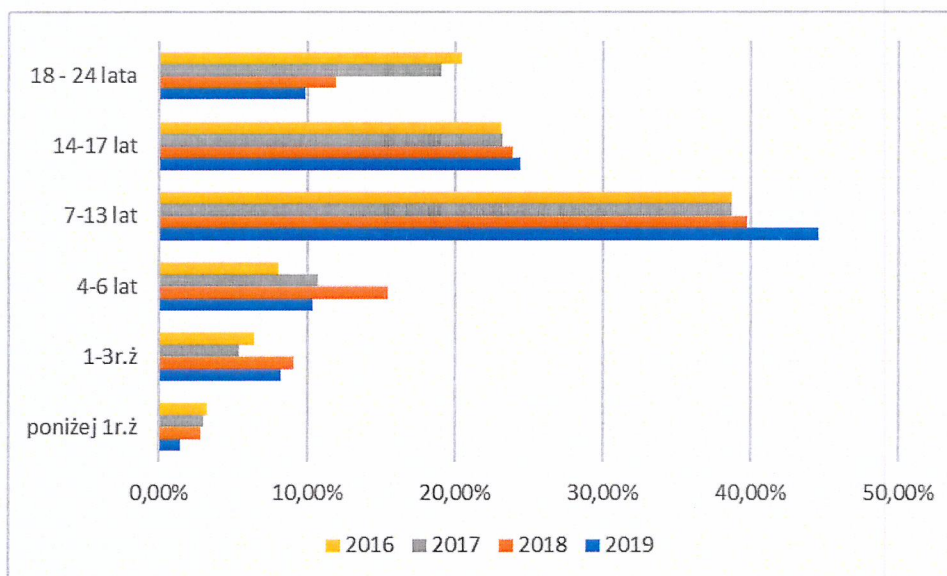
Wiek dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej - stan na dzień 31.12.2019r.

Rodziny zastępcze	liczba wychowanków przebywających w rodzinach zastępczych w wieku:					
	poniżej 1 r.ż	od 1 do 3 lat	od 4 do 6 lat	od 7 do 13 lat	od 14 do 17 lat	od 18 do 24 lat
Spokrewnione	0	2	8	26	33	9
Niezawodowe	0	5	4	19	7	7
Zawodowe	0	5	1	12	3	0
Zawodowa specjalistyczna	0	1	1	2	0	0
Rodzinne domy dziecka	2	3	6	27	6	3

Źródło – PCPR w Pruszczu Gdańskim.

Wiek dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej nie uległ drastycznym zmianom na przestrzeni ostatnich lat. Najliczniejszą grupą dzieci przebywającej w pieczy zastępczej były i są dzieci w wieku od 7 do 13 lat.

Poniżej przedstawiono wykres wieku dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej na przestrzeni 4 ostatnich lat.

Źródło – PCPR w Pruszczu Gdańskim.

Zgodnie z zapisami z art. 47 ust. 7 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w przypadku stwierdzenia ustania przyczyny umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka, organizator rodzinnej pieczy zastępczej informuje właściwy sąd o możliwości powrotu dziecka do jego rodziny. W przypadku nieprzekazania do sądu w terminie 18 miesięcy od dnia

umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej informacji, o której mowa wyżej, organizator rodzinnej pieczy zastępczej składa do właściwego sądu wnioski wraz z uzasadnieniem o wszczęcie z urzędu postępowania o wydanie zarządzeń wobec dziecka celem uregulowania jego sytuacji prawnej.

Pomimo informacji przekazywanej do sądu o konieczności uregulowania sytuacji prawnej dzieci w pieczy zastępczej pobyt ich jest znacznie dłuższy niż 18 miesięcy i ma raczej charakter stały.

Poniżej przedstawiono tabelę określającą okres przebywania dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej – stan na dzień 31.12.2019r.

Rodziny zastępcze	liczba wychowanków przebywających w rodzinach zastępczych w okresie:					
	do 3 miesięcy	powyżej 3 do 6 m-cy	powyżej 6 do 12 m-cy	powyżej 1 roku do 2 lat	powyżej 2 lat do 3 lat	powyżej 3 lat
Spokrewnione	2	4	12	5	4	51
Niezawodowe	1	5	9	4	3	20
Zawodowe	0	0	3	5	2	11
Zawodowa specjalistyczna	1	0	0	2	1	0
Rodzinne domy dziecka	6	2	6	8	2	23

Mimo podejmowanych starań, aby pobyt dzieci w pieczy zastępczej był bardzo krótki podkreślając, że rodzina zastępcza jest etapem przejściowym pobytu w niej dzieci, to jednak aż **55 %** wszystkich dzieci w pieczy rodzinnej przebywa w niej powyżej trzech lat.

Tabela poniżej przedstawia główne powody dla których dzieci opuściły rodziny zastępczej w 2019 roku.

Rodziny zastępcze	Powody opuszczenia rodziny zastępczej:					
	Powrócili do rodziny naturalnej	Umieszczenie w innej rodzinie zastępczej	Umieszczenie w placówce opiekuńczo-wychowawczej	Zostały przysposobione	Umieszczenie w MOW	Inne
Spokrewnione	6	0	0	0	0	0
Niezawodowe	2	0	2	0	0	2
Zawodowe	1	0	0	2	0	0
Rodzinne domy dziecka	2	3	3	7	0	0
Razem:	11	3	5	9	0	4

Źródło - PCPR w Pruszczu Gdańskim.

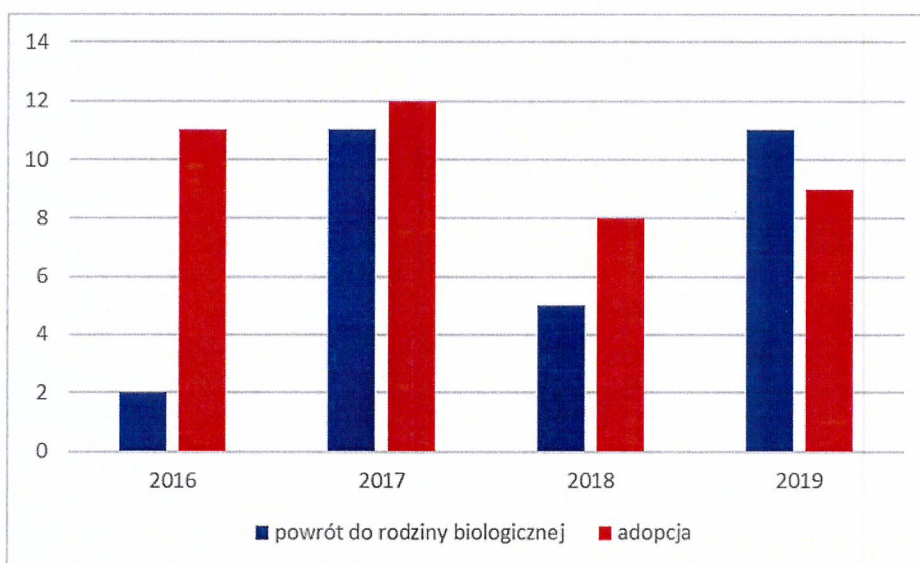
Ważnym elementem pieczy zastępczej jest stałe podkreślanie jej tymczasowości, trudno jest zaakceptować to szczególnie rodzinie zastępczej, że jej rola polega na sprawowaniu opieki nad powierzonym wychowankiem do czasu jego powrotu do rodziny naturalnej lub umieszczenia dziecka w rodzinie adopcyjnej.

W celu jak najszybszego uregulowania sytuacji prawnej dziecka Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszczu Gdańskim bardzo ściśle współpracuje z Sądem Rejonowym, Wydziałem Rodzinnym i Nieletnich, ośrodkiem adopcyjnym, ale też i rodziną biologiczną dziecka. Pracownicy PCPR zanim rozpoczną procedurę pozbawiania rodziców biologicznych władzy rodzicielskiej muszą mieć pewność, że dziecko, obecnie przebywające w pieczy zastępczej nie ma żadnych szans na powrót do domu rodzinnego.

Poniżej przedstawiono wykres na którym wykazano liczbę dzieci opuszczających pieczę zastępcza w związku z powrotem do rodziny biologicznej lub na skutek adopcji.

Źródło - PCPR w Pruszczu Gdańskim.

Najbardziej oczekiwanym efektem pobytu dzieci w pieczy zastępczej jest skrócenie ich pobytu w pieczy do minimum, czyli albo powrót ich do rodziny biologicznej lub znalezienie rodziny adopcyjnej.

Instytucjonalna piecza zastępcza.

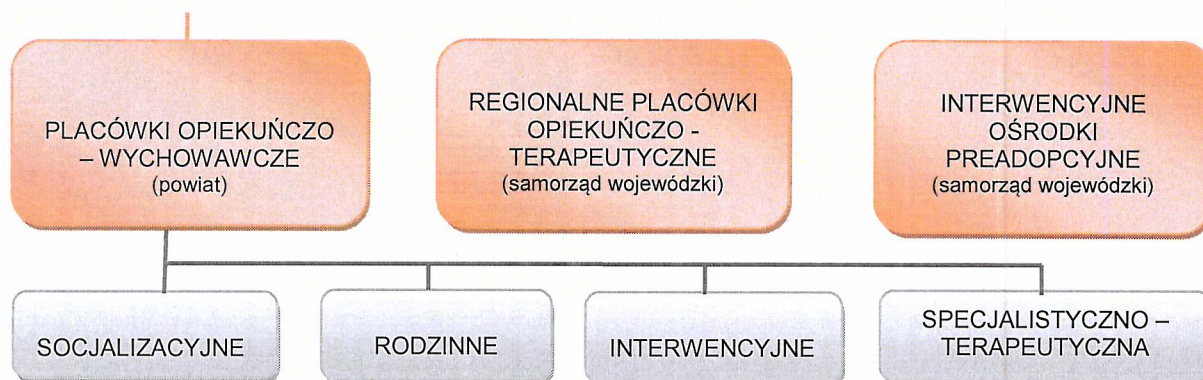
Instytucjonalna piecza zastępcza to system pieczy zastępczej sprawowany w formie całodobowych placówek opiekuńczo-wychowawczych.

Poniżej przedstawiono schemat instytucjonalnej pieczy zastępczej, zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA

Placówka opiekuńczo –wychowawcza:

- *typu rodzinnego* – zapewnia opiekę dzieciom w różnym wieku, w tym dorastającym i usamodzielniającym się, umożliwia wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu,
- *typu interwencyjnego* – zapewnia doraźną opiekę nad dzieckiem powyżej 10 roku życia w czasie trwania sytuacji kryzysowej, w szczególności w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia opieki. Pobyt w placówce nie może trwać dłużej niż 3 miesiące, w szczególnych przypadkach może zostać przedłużony do zakończenia trwającego postępowania sądowego o powrót dziecka do rodziny, przysposobienie lub umieszczenie w pieczy zastępczej (w sytuacjach szczególnych do placówek kierowane mogą być dzieci młodsze),
- *typu socjalizacyjnego* – zapewnia całodobową opiekę i wychowanie nad dziećmi powyżej 10 roku życia, których powrót do domu nie jest możliwy. W sytuacjach szczególnych do placówek kierowane mogą być dzieci młodsze,
- *typu specjalistycznego–terapeutycznego* – zapewnia opiekę nad dziećmi powyżej 10 roku życia o indywidualnych potrzebach w tym: legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub umiarkowanym i znacznym stopniu niepełnosprawności.

Na terenie Powiatu Gdańskiego na dzień 31 grudnia 2019 roku funkcjonowały dwie placówki opiekuńczo-wychowawcze tj.:

1. **Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza typu socjalizacyjnego „Dom dla Dzieci” w Straszynie** prowadzona przez Fundację „Rodzinny Gdańsk” z siedzibą w Gdańsku. Powstała w wyniku ogłoszonego w roku 2015 przez Zarząd Powiatu Gdańskiego konkursu na realizację zadania z zakresu pomocy społecznej. Placówka rozpoczęła swoją działalność w dniu 01 stycznia 2016 roku. Placówka przeznaczona jest dla 14 wychowanków.
2. **Placówka Opiekuńczo–Wychowawcza typu socjalizacyjnego „Dom dla Dzieci w BielkóWKu”** przeznaczona dla 14 dzieci, prowadzona przez Fundację „Rodzinny Gdańsk” z siedzibą w Gdańsku. Powstała w wyniku ogłoszonego w roku 2013 przez Zarząd Powiatu Gdańskiego konkursu na realizację zadania z zakresu pomocy społecznej. Placówka rozpoczęła działalność z chwilą uzyskania wpisu do rejestru Wojewody Pomorskiego

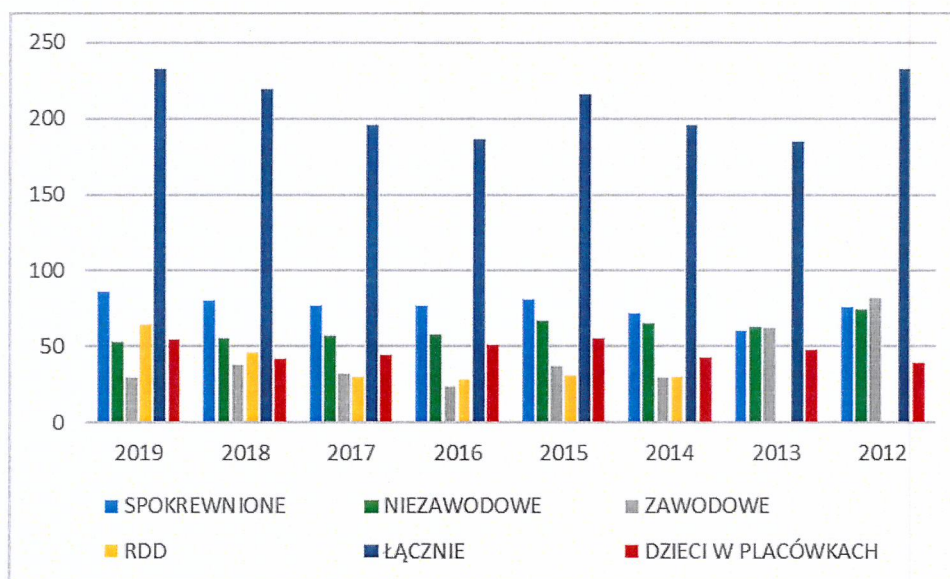

tj. od 16.09.2013r.

Łączna liczba miejsc w placówkach Powiatu Gdańskiego nie zabezpiecza w pełni wszystkich potrzeb pieczy zastępczej, stąd też często mając obowiązek zrealizowania postanowienia sądu o umieszczeniu wychowanka w placówce opiekuńczej PCPR zmuszony jest do umieszczania dzieci poza terenem powiatu, a często i województwa.

Najczęściej do instytucjonalnej pieczy zastępczej kierowane są dzieci powyżej 14 roku życia lub zdemoralizowane posiadające jednocześnie dwa postanowienia sądu tj. o umieszczeniu w placówce opiekuńczo-wychowawczej i młodzieżowym ośrodku wychowawczym (placówka resocjalizacyjna). Nie sprzyja to właściwej opiece i możliwości prawidłowych oddziaływań wychowawczych w placówkach opiekuńczych.

Na terenie Powiatu Gdańskiego można zauważyć stałą tendencję ograniczania umieszczania dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na rzecz rodzin zastępczych. Nie mniej jednak z uwagi na brak kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych niezawodowych, a także rekordową jak do tej pory liczbę dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych coraz częściej dzieci umieszczane są w placówkach opiekuńczo-wychowawczych poza terenem Powiatu Gdańskiego.

Źródło – PCPR w Pruszczu Gdańskim.

Udział dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo wychowawczych wyniósł na koniec 2019 roku - **18,89 %** i wzrósł o ponad 2 % w stosunku do roku poprzedniego, w którym wyjątkowo odsetek dzieci umieszczonych w pieczy instytucjonalnej był na poziomie 16,09%. Nie można stwierdzić jakiegokolwiek tendencji odnośnie udziału dzieci w pieczy zastępczej w stosunku do pieczy

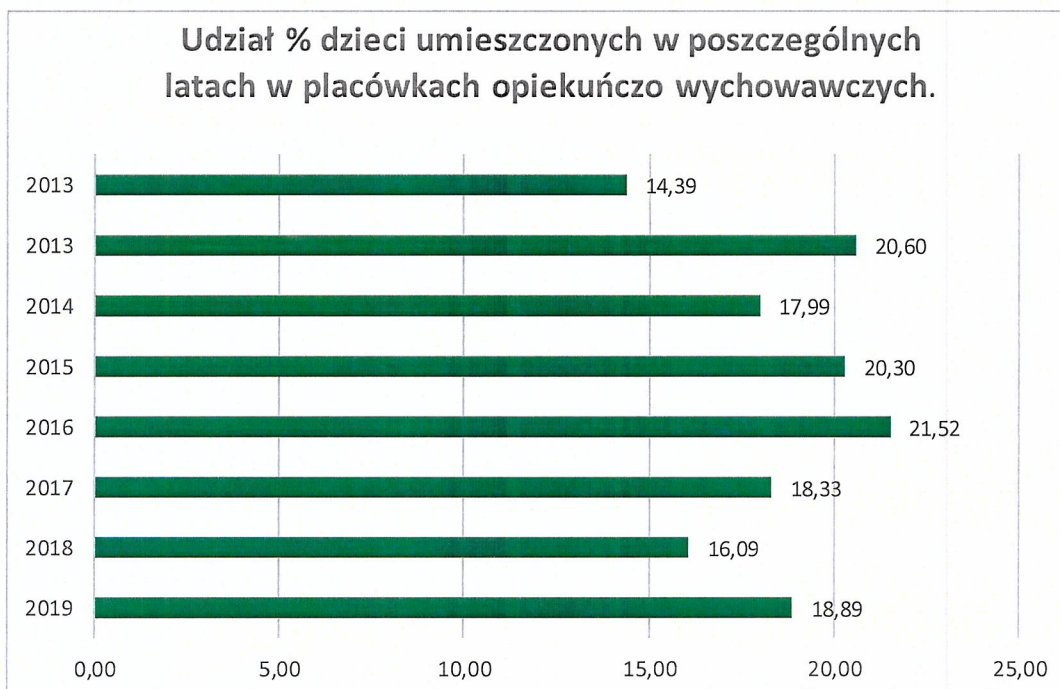

instytucjonalnej, gdyż waha się ona na przestrzeni 2014–2019 roku od 16,09% do 21,52% najwyższego odsetka dzieci w roku 2016.

W porównaniu z sytuacją w kraju na dzień 31.12.2019r. udział dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wyniósł **23,12 %**, a w województwie pomorskim **20,52%** (GUS. Piecza zastępcza w 2019r.).

Poniżej przedstawiono wykres procentowego udziału młodzieży przebywającej w instytucjonalnej pieczy zastępczej w stosunku do ogółu dzieci z Powiatu Gdańskiego przebywającej w pieczy zastępczej w poszczególnych latach.

Źródło - PCPR w Pruszczu Gdańskim.

Dzieci umieszczone w placówkach opiekuńczo-wychowawczych mają umożliwiony bezpośredni kontakt z rodzicami biologicznymi na terenie placówki lub kontakt telefoniczny. Rodziny biologiczne w miarę możliwości biorą również udział w organizowanych uroczystościach. Wychowankowie w placówkach są przygotowywani przez wychowawców, specjalistów do usamodzielnienia się poprzez włączanie ich we wszystkie codzienne domowe i gospodarcze czynności, przeprowadzanie treningu ekonomicznego czy też planowanie dalszej drogi życiowej.

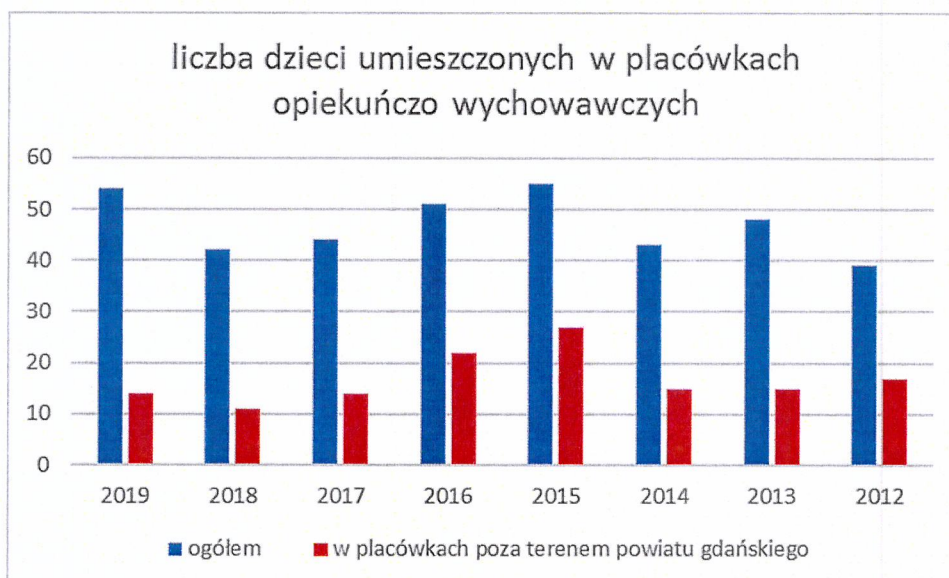
Niewystarczająca liczba miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie Powiatu Gdańskiego zmusza organizatora pieczy zastępczej

do występowania do innych powiatów o przyjęcie małoletnich do innych, odległych placówek.

Na wykresie poniżej przedstawiono liczbę dzieci, młodzieży przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych łącznie, oraz z wyszczególnieniem liczby młodzieży, która z uwagi na brak miejsc w placówkach na terenie Powiatu Gdańskiego musiała zostać umieszczona na terenie innych powiatów na przestrzeni ośmiu ostatnich lat.

Źródło: dane własne PCPR.

Na terenie Powiatu Gdańskiego brak jest miejsc interwencyjnych, w których można byłoby umieszczać czasowo dzieci. Zadaniem placówki opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego jest doraźna opieka nad dzieckiem w czasie trwania sytuacji kryzysowej, w szczególności placówka ta jest obowiązana przyjąć dziecko w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia dziecku opieki:

- 1) na podstawie orzeczenia sądu;
- 2) w przypadku gdy dziecko zostało doprowadzone przez Policję lub Straż Graniczną;
- 3) na wniosek rodziców, dziecka lub osoby trzeciej lub umieszcza się dziecko w trybie art. 12a umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Żadna z rodzin zastępczych zawodowych działających na terenie Powiatu Gdańskiego nie zdecydowała się również podjąć funkcji pogotowia rodzinnego. Stąd też na koniec każdego roku kilkoro dzieci oczekuje na umieszczenie w pieczy zastępczej, a tym samym na wykonanie postanowienia sądu rodzinnego.

Usamodzielnianie wychowanków.

Przygotowanie wychowanków pieczy zastępczej do samodzielnego funkcjonowania w środowisku jest nadrzędnym zadaniem każdej rodziny zastępczej

i placówki opiekuńczo-wychowawczej. W procesie usamodzielnienia wychowanek uczestniczą między innymi pracownicy PCPR oraz rodziny zastępcze i pracownicy placówek opiekuńczo-wychowawczych. Wychowanek samodzielnie podejmuje decyzję współtworząc plan usamodzielnienia i wskazuje opiekuna usamodzielnienia, a inne osoby włączone w ten proces pełnią tylko funkcje doradcze. Duże znaczenie w przebiegu procesu usamodzielnienia odgrywa indywidualny program usamodzielnienia. Sporządzony dokument może być modyfikowany w trakcie procesu usamodzielnienia wówczas, gdy potrzeby wychowanek ulegają zmianom.

Młodzież, która osiąga pełnoletniość w placówkach opiekuńczo-wychowawczych lub rodzinach zastępczych i decyduje się na opuszczenie rodziny lub placówki ma możliwość skorzystania z pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki, jednorazowej pomocy na usamodzielnienie, jednorazowej pomocy rzeczowej na zagospodarowanie, pomocy uzyskania lepszych warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym prowadzonym przez PCPR (na czas nauki, nie dłużej niż do 5 roku życia).

Poniżej przedstawiono liczbę usamodzielnianych wychowanków korzystających ze wsparcia, na podstawie Indywidualnego Programu Usamodzielnienia na przestrzeni trzech ostatnich lat.

Opuszczana forma pieczy zastępczej	2019			2018			2017		
	Rodzina zastępcza	Placówka opiekuńczo-wychowawcza	Inne, w tym MOW	Rodzina zastępcza	Placówka opiekuńczo-wychowawcza	Inne, w tym MOW	Rodzina zastępcza	Placówka opiekuńczo-wychowawcza	Inne, w tym MOW
Formy pomocy:									
pomoc na kontynuowanie nauki	16	12	2	21	11	4	32	8	5
jednorazowa pomoc na usamodzielnienie	10	6	0	6	6	2	21	9	0
jednorazowa rzeczowa pomoc na zagospodarowanie	9	0	1	2	5	1	18	4	1
miejsce w mieszkaniu chronionym	6	0	0	3	1	0	5	0	0

Źródło PCPR w Pruszczu Gdańskim.

W roku 2019 znaczna liczba pełnoletnich wychowanków zrezygnowała z nauki i zdecydowała się usamodzielniać. Najczęściej było podyktowane to chęcią podjęcia pracy poza granicami kraju lub skreśleniem z listy uczniów danej szkoły oraz brakiem chęci na dalszą naukę.

Pomoc finansowa na kontynuowanie nauki przysługuje do 25 roku życia niezależnie od uzyskiwanego dochodu, stąd często wychowanek kontynuują naukę w szkołach zaocznych i jednocześnie podejmują pracę zarobkową.

Jednorazowa pomoc na zagospodarowanie i usamodzielnienie przysługuje wychowankom jeśli ich dochód nie przekracza miesięcznie kwoty 1.200 zł.

Finansowanie pieczy zastępczej.

Od 1 stycznia 2012 roku rodzinie zastępczej oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka, na każde umieszczone dziecko, przysługiwało świadczenie na pokrycie kosztów jego utrzymania, nie niższe niż kwota:

- **694 zł.** miesięcznie - w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej spokrewnionej;
- **1052 zł.** miesięcznie - w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej zawodowej, rodzinie zastępczej niezawodowej lub rodzinnym domu dziecka.

Na dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności przysługuje dodatek nie niższy niż kwota **211 zł.** Miesięcznie na pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania tego dziecka.

Dodatkowo na każde dziecko umieszczone w pieczy zastępczej rodzina zastępcza otrzymuje dodatek wychowawczy w wys. 500 zł miesięcznie do 18 roku życia wychowanka.

Od dnia 1 stycznia 2012 roku gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 1) **10% wydatków** na opiekę i wychowania dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 2) **30% wydatków** na opiekę i wychowania dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 3) **50% wydatków** na opiekę i wychowania dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

W roku 2019 w kraju średni koszt utrzymania dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej wyniósł 1.141 zł, w rodzinie zastępczej zawodowej i w rodzinnym domu dziecka 2.284 zł, natomiast w placówkach opiekuńczo-wychowawczych 5.044 zł.

Poniżej przedstawiono analizę wydatków i dochodów Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszczu Gdańskim w okresie od 2016 roku związanych z utrzymaniem dzieci w pieczy zastępczej, zarówno w rodzinach zastępczych jak i placówkach opiekuńczo-wychowawczych. W roku 2018 wzrosła wysokość świadczeń otrzymywanych przez rodziny zastępcze na wychowanków, a także koszty utrzymania dziecka w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

	2019	2018	2017
Świadczenia dla dzieci z rodzin zastępczych lub rodzinny dom dziecka	2.066.605 zł.	1.796.766 zł.	1.692.858 zł.
Zwrot kosztów poniesionych na świadczenia dla dzieci z rodzinnej pieczy zastępczej ponoszone przez właściwe gminy	679.681 zł.	547.805 zł.	426.129 zł.
Wynagrodzenia i pochodne dla rodzin zastępczych zawodowych i osób prowadzących RDD	654.074 zł.	478.920 zł.	378.220 zł.
Świadczenia na kontynuację nauki wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej	86.221 zł.	111.745 zł.	99.133 zł.

Świadczenia na usamodzielnienie i zagospodarowanie wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej	82.323 zł.	29.686 zł.	68.988 zł.
Koszt utrzymania wychowanków placówek opiekuńczo wychowawczych	1.926.294 zł.	1.814.766 zł.	1.047.222 zł.
Świadczenia na kontynuację nauki wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych	65.839 zł.	48.659 zł.	37.064 zł.
Świadczenia na usamodzielnienie i zagospodarowanie wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych	20.817 zł.	44.0776 zł.	34.050 zł.
Zwrot kosztów poniesionych na utrzymanie wychowanków w placówkach opiekuńczo wychowawczych ponoszone przez właściwe gminy	588.330 zł.	592.272 zł.	572.342 zł.

Źródło – PCPR w Pruszczu Gdańskim.

W powyższej tabeli uwzględniono tylko same świadczenia pieniężne związane z pobytem dzieci w pieczy i późniejszym ich usamodzielnianiem i nie uwzględniają kosztów związanych z obsługą zadania. Wymogi stawiane osobom zatrudnianym w pieczy zastępczej są coraz wyższe i nie dotyczy tylko ich specjalistycznego wykształcenia, ale również ich ilości w przeliczeniu na liczbę rodzin zastępczych.

Cele i zadania programu.

Cele i wyznaczone zadania Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2021-2023 są zgodne z ogólną koncepcją programu opracowanego w tym zakresie na poziomie województwa oraz kierunkami polityki prorodzinnej państwa, jak i wypracowanymi już i obowiązującymi standardami w zakresie pomocy rodzinie i dziecku obowiązującymi w Unii Europejskiej.

Głównym celem jest rozbudowanie i wspieranie istniejącego systemu pieczy zastępczej rodzinnej i instytucjonalnej, ze szczególnym uwzględnieniem pieczy rodzinnej oraz organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym pieczę zastępczą. Działaniu temu powinna towarzyszyć zasada zapewnienia dziecku optymalnych warunków do rozwoju, które mogą zagwarantować rodzinne formy pieczy zastępczej. Szczególną wagę mają więc działania ukierunkowane na promocję, pozyskiwanie i szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze, a także stopniowe polepszanie warunków rodzin, które sprawują już opiekę nad dziećmi w ramach rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności poprzez zmniejszanie liczby dzieci w nich umieszczanych. W przypadku pieczy instytucjonalnej istotne są działania podejmowane w celu zapewnienia miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, jak również miejsc interwencyjnych, na terenie Powiatu Gdańskiego, jak najbliższej rodziny biologicznej i miejsca pochodzenia dziecka. Program zakłada również wsparcie usamodzielniającym się wychowankom tak, aby mogli otrzymać wsparcie adekwatne do swoich potrzeb i zwiększające szanse na satysfakcjonujące, samodzielne, funkcjonowanie w społeczeństwie.

Lp.	Działanie	Sposób realizacji	Wskaźniki dotyczące zakresu realizowanego zadania - w skali roku	Oczekiwane rezultaty
1	Wspieranie działań na rzecz powstawania profesjonalnych form rodzinnej pieczy zastępczej, w tym rodzin zastępczych zawodowych, rodzinnych domów dziecka.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Organizowanie lokalnych akcji promujących rodzicielstwo zastępcze. 2. Szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze i zawodowe rodziny zastępcze. 3. Coroczna organizacja spotkania z okazji Dnia Rodzicielstwa Zastępczego oraz innych imprez okolicznościowych. 4. Opracowanie i upowszechnienie ulotek informacyjnych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba ulotek, publikacji prasowych, internetowych, 2. Liczba przeprowadzonych procedur kwalifikacyjnych. 3. Liczba osób przeszkolonych na kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. 4. Liczba wydanych zaświadczeń kwalifikacyjnych. 5. Liczba zorganizowanych imprez, spotkań dla rodzin zastępczych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost liczby chętnych do przyjęcia dzieci do rodziny w ramach pieczy zastępczej niezawodowej. 2. Zwiększenie świadomości społeczności lokalnej odnośnie wartości i znaczenia rodzin zastępczych. 3. Zmniejszenie liczby dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej.
2	Zbudowanie zintegrowanego systemu pomocy na rzecz dziecka pozbawionego właściwej opieki i wsparcia z uwzględnieniem rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tworzenie sieci zawodowych rodzin zastępczych i Rodzinnych Domów Dziecka (rodzin zastępczych). 2. Prowadzenie interdyscyplinarnych spotkań na rzecz dziecka pozbawionego właściwej opieki i wsparcia. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba nowych miejsc w zawodowych rodzinach zastępczych, RDD. 2. Odsetek dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej w stosunku do wszystkich dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej. 3. Liczba zorganizowanych spotkań, szkoleń interdyscyplinarnych dotyczących właściwej formy opieki nad dzieckiem. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stworzenie spójnego systemu wsparcia dla dziecka i rodziny zastępczej. 2. Zmniejszenie liczby dzieci umieszczanych w instytucjonalnej pieczy zastępczej. 3. Dostosowanie systemu pomocy i wsparcia do specyficznych potrzeb dziecka
3	Zwiększenie dostępności do specjalistycznego wsparcia dla osób sprawujących pieczę zastępczą oraz dzieci w nich umieszczonych.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wdrożenie systemu cyklicznych szkoleń podnoszących kwalifikacje dla funkcjonujących rodzin zastępczych. 2. Tworzenie grup wsparcia dla rodzin zastępczych. 3. Zapewnienie pomocy prawnej, psychologicznej, pedagogicznej. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba godzin przeprowadzonych szkoleń dla rodzin zastępczych. 2. Liczba osób, które ukończyły szkolenia dla rodzin zastępczych. 3. Liczba rodzin zastępczych, objętych wsparciem koordynatora. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Permanentne zwiększanie się kompetencji rodzin zastępczych. 2. Zmniejszenie liczby rodzin zastępczych zagrożonych wypaleniem zawodowym 3. Zmniejszenie liczby rodzin zastępczych rezygnujących z pełnienia swej funkcji. 4. Wzrost umiejętności wychowawczych

		<ol style="list-style-type: none"> 4. Zapobieganie wypaleniu zawodowemu osób tworzących rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka. 5. Podejmowanie działań na rzecz harmonijnego rozwoju dzieci w pieczy zastępczej. 6. Stałe wsparcie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. 	<ol style="list-style-type: none"> 4. Liczba zatrudnionych osób do pomocy rodzinom zastępczym. 5. Liczba spotkań koordynatora z rodziną zastępczą. 6. Liczba uczestników grup wsparcia. 7. Liczba spotkań grup wsparcia. 	<p>rodziców zastępczych.</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. Zmniejszenie liczby dzieci zagrożonych różnego rodzaju dysfunkcjami przebywającymi w pieczy zastępczej.
4	<p>Promocja i wspieranie działalności organizacji pozarządowych, podmiotów ekonomii społecznej oraz wolontariatu na rzecz rozwoju pieczy zastępczej.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rekomendowanie i wspieranie działań organizacji pozarządowych na rzecz rozwoju pieczy zastępczej. 2. Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi lokalnie na rzecz dziecka i rodziny. 3. Propagowanie pracy wolontarystycznej na rzecz dzieci umieszczonych w pieczy. 4. Wspieranie partnerstwa z organizacjami pozarządowymi przy realizacji wspólnych projektów na rzecz podnoszenia standardów pieczy zastępczej. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba projektów realizowanych wspólnie z ngo na rzecz pieczy zastępczej. 2. Liczba rodzin objętych pomocą wolontariuszy. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stworzenie dogodnych warunków do rozwoju coraz większej liczby organizacji pozarządowych działających na terenie Powiatu na rzecz pieczy zastępczej. 2. Większy udział organizacji pozarządowych realizujących zadania z zakresu pieczy zastępczej. 3. Lepsza jakość usług świadczonych w ramach realizacji zadań. 4. Wzrost liczby chętnych wolontariuszy do pracy z dziećmi w pieczy zastępczej.

5	<p>Inicjowanie działań zmierzających do najbardziej minimalnego okresu pobytu dziecka w pieczy zastępczej.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pomoc w uregulowaniu sytuacji prawnej dziecka. 2. Opracowywanie indywidualnych programów pracy z dzieckiem. 3. Stały monitoring sytuacji dziecka w rodzinie. 4. Współpraca z kuratorami, pracownikami socjalnymi osp, asystentami rodzinnymi działającymi na rzecz rodziny biologicznej dziecka przebywającego w placówce lub w rodzinie zastępczej na rzecz jego powrotu do rodziny. 5. Wypracowanie wspólnego systemu pracy z rodziną biologiczną dziecka wszystkich instytucji zaangażowanych w pracę z dzieckiem i rodziną. 6. Podejmowanie działań na rzecz przywracania więzi rodzinnych pracą z rodzicami naturalnymi. 7. Stała współpraca z sądem, Ośrodkiem Adopcyjnym. 8. Wspieranie dziecka i rodziny zastępczej podczas procesu adopcji. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba przygotowanych i realizowanych planów pomocy dziecku we współpracy ze specjalistami zgodnie z zapisami ustawy. 2. Liczba przygotowanych ocen zasadności pobytu dziecka w pieczy zastępczej. 3. Liczba dzieci objętych wsparciem psychologów i innych specjalistów. 4. Liczba porad psychologicznych. 5. Liczba dzieci korzystających ze specjalistycznego poradnictwa. 6. Liczba zgłoszonych dzieci do adopcji. 7. Liczba dzieci systematycznie utrzymującymi kontakt z rodzicami biologicznymi. 8. Liczba dzieci korzystających z pomocy wolontariuszy. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie się oferty wsparcia dla rodzin biologicznych chcących podjąć trudu na rzecz powrotu dzieci do rodziny. 2. Wzrost liczby dzieci powracających do rodzin naturalnych lub kierowanych do adopcji. 3. Skrócenie czasu pobytu dzieci w pieczy zastępczej.
---	---	--	---	---

6	Wspieranie działań na rzecz skutecznego systemu pomocy dla osób usamodzielnianych.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Inicjowanie programów na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej młodzieży opuszczających rodziny zastępcze lub placówki opiekuńczo - wychowawcze. 2. Tworzenie programów usamodzielnienia wychowanków rodzin zastępczych i placówek , czuwanie nad ich realizacją, korektą i dostosowanie do aktualnych potrzeb. 3. Wdrażanie programów psychoedukacyjnych skierowanych do usamodzielnianych. 4. Praca z pracownikiem socjalnym lub asystentem rodziny biologicznej pełnoletniego wychowanka rodzin zastępczych i placówek na rzecz jego powrotu do środowiska rodzinnego. 5. Szkolenie usamodzielniających się wychowanków z zakresu, m.in., edukacji dotyczącej wzorców, prawidłowych postaw rodzicielskich, potrzeb dzieci, edukacji seksualnej (zapobieganie ciąży, choroby, świadome macierzyństwo, relacje w związku) oraz uzależnień. 6. Utrzymywanie mieszkań chronionych treningowych dla usamodzielnianych wychowanków. 7. Utworzenie grupy wsparcia usamodzielnianych wychowanków. 8. Pomoc w uzyskaniu zatrudnienia i mieszkania z zasobów gminy dla wychowanków pieczy zastępczej. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba realizowanych indywidualnych programów usamodzielniania. 2. Stosunek liczby osób, które mają sporządzony IPU do liczby osób, które realizują zaplanowane zadania IPU. 3. Liczba i rodzaj podjętych interwencji (np. rozmowy z wychowawcami, szkolnymi pedagogami, pisma do instytucji, pomoc w pozyskaniu mieszkania). 4. Liczba osób objętych wsparciem specjalistycznym. 5. Liczba osób usamodzielnianych objętych pracą socjalną. 6. Liczba osób usamodzielnianych, których sytuacja życiowa uległa poprawie w związku z udzielonym wsparciem. 7. Liczba osób usamodzielnianych korzystających ze szkoleń. 8. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie pobytu w mieszkaniu chronionym treningowym lub pomocy w wynajęciu mieszkania. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie liczby usamodzielnianych wychowanków kontynuujących naukę. 2. Zwiększenie atrakcyjności oferty wsparcia dla wychowanków dostosowanych do ich indywidualnych potrzeb. 3. Podniesienie aspiracji młodzieży opuszczających pieczę zastępczą. 4. Nabycie umiejętności samodzielnego i odpowiedzialnego życia.
---	---	---	---	---

7	Zapewnienie miejsc w pieczy zastępczej, dzieciom z terenu Powiatu Gdańskiego pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki rodziców, które z różnych powodów nie mogą być umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Utrzymanie w placówce standardów opiekuńczo-wychowawczych zgodnych z obowiązującymi przepisami. 2. Zabezpieczenie miejsc socjalizacyjnych dla dzieci na terenie Powiatu Gdańskiego. 3. Zabezpieczenie w placówce miejsc interwencyjnych. 4. Praca z rodzicami dzieci umieszczonymi w instytucjonalnej pieczy zastępczej w celu wprowadzenia nowego poprawnego modelu funkcjonowania społecznego, który pozwoli na powrót dzieci do środowiska naturalnego. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba dzieci przebywających w placówkach na terenie Powiatu Gdańskiego. 2. Liczba dzieci oczekujących na miejsce w placówce opiekuńczo-wychowawczej, 3. Liczba wolnych miejsc interwencyjnych w placówkach na terenie Powiatu Gdańskiego. 4. Liczba dzieci umieszczonych interwencyjnie w placówce opiekuńczo-wychowawczej. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Placówka działająca na terenie Powiatu Gdańskiego zabezpiecza bieżące potrzeby dzieci pozbawionych częściowo lub całkowicie opieki rodzica, które zostały zakwalifikowane do instytucjonalnej formy pieczy zastępczej. 2. Placówka posiada miejsca interwencyjne dostępne 24h/dobę dla dzieci znajdujących się w sytuacji kryzysowej i wymagających interwencyjnego umieszczenia w pieczy zastępczej. 3. Rodzice biologiczni utrzymują bliski kontakt z wychowankami.

8	Podnoszenie wiedzy i doskonalenie umiejętności osób pracujących z rodziną zastępczą, naturalną, adopcyjną, młodzieżą i dziećmi.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Organizowanie wspólnych szkoleń pracowników socjalnych OSP, PCPR, PPP, kuratorów, pedagogów szkolnych, policji w zakresie problematyki rodzinnej. 2. Podejmowanie wspólnych działań na rzecz dziecka i rodziny. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba szkoleń. Interdyscyplinarnych. 2. Liczba uczestników szkoleń. 3. Liczba działań podejmowanych w partnerstwie na rzecz dziecka i rodziny. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Podniesienie wiedzy i umiejętności wśród kadr współpracującej w obszarze pomocy rodzinie i dziecku. 2. Wdrożenie dobrych rozwiązań w obszarze pomocy rodzinie i dziecku w Powiecie. 3. Wypracowanie wspólnych systemów, procedur współpracy i działania.
---	--	---	--	---

Limit rodzin zastępczych zawodowych na lata 2021–2023.

Zgodnie z art. 180 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadza obowiązek zaplanowania i określenia corocznego limitu rodzin zastępczych zawodowych.

W roku 2020 funkcjonuje 6 rodzinnych domów dziecka oraz 6 rodzin zastępczych zawodowych.

Poniżej ustala się limit rodzin zastępczych zawodowych, oraz rodzinnych domów dziecka dla potrzeb Powiatu Gdańskiego:

Limit rodzin zastępczych i RDD	2021	2022	2023
Liczba nowopowstałych rodzin zastępczych zawodowych w danym roku	2	2	1
Łączna liczba rodzin zastępczych zawodowych funkcjonujących w danym roku	8	10	11
Liczba nowopowstałych rodzinnych domów dziecka w danym roku	1	1	1
Łączna liczba rodzinnych domów dziecka funkcjonujących w danym roku	7	8	9

Limit ten jest rozumiany jako zapewnienie środków finansowych na ich zorganizowanie i prowadzenie, którego osiągnięcie będzie możliwe o ile uda się pozyskać rodziny spełniające wymogi ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Źródła finansowania programu.

Środki finansowe na działania zaplanowane w powiatowym programie rozwoju pieczy zastępczej na lata 2021–2023 pochodzą z:

- 1) budżetu Powiatu Gdańskiego (w tym budżetów jednostek organizacyjnych powiatu);
- 2) budżetów gmin z terenu Powiatu Gdańskiego (w tym budżetów jednostek organizacyjnych gmin);
- 3) budżetu państwa w ramach dotacji na dofinansowanie zadań własnych;
- 4) budżetu państwa na finansowanie realizacji zadań zleconych;
- 5) funduszy europejskich;
- 6) funduszy organizacji pozarządowych;
- 7) innych programów i grantów.

Szczegółowe określenie wysokości planowanych środków na realizację programu nie jest możliwe ze względu na długi okres obowiązywania dokumentu, brak długookresowych źródeł finansowania, a także wieloletnich dokumentów finansowych określających planowane wydatki powiatu na bieżącą działalność. Zakłada się, że cele i działania programu będą wyznaczały kierunki finansowania polityki pieczy zastępczej powiatu i będą uwzględniane przy konstruowaniu budżetu w kolejnych latach. Zapisy dokumentu będą również kierunkami starań o pozyskiwanie środków zewnętrznych na finansowanie poszczególnych działań.

Realizatorzy programu.

Głównym realizatorem i koordynatorem Programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszczu Gdańskim, jednakże Program nie będzie możliwy do zrealizowania bez partnerów, którymi będą:

- Wydział Spraw Społecznych Starostwa Powiatowego w Pruszczu Gdańskim,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Pruszczu Gdańskim,
- Ośrodki Pomocy Społecznej z terenu Powiatu Gdańskiego,
- Komenda Powiatowa Policji w Pruszczu Gdańskim,
- Rodziny zastępcze,
- Placówki opiekuńczo-wychowawcze,
- Kuratorzy sądowi,
- Organizacje pozarządowe,
- Inne podmioty działające na rzecz rodziny i wychowanków pieczy zastępczej.

Monitoring i ewaluacja.

Stały monitoring programu będzie prowadzony przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszczu Gdańskim, który na bieżąco będzie oceniał realizację Programu oraz proponował zmiany i aktualizację założeń, celów i skutecznych działań. W ramach rocznego sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie będzie analizowany stopień realizacji Programu dokonywany z właściwymi komisjami Rady Powiatu.

Przedstawiony „Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej na lata 2021–2023” jest dokumentem otwartym, co oznacza, że w miarę potrzeb i zmieniających się problemów społecznych określone zadania mogą ulegać modyfikacji. Wyznacza nowe kierunki działania oraz zakłada kontynuację działań uznanych za potrzebne i wartościowe. Uwidacznia on również, że forma opieki zastępczej powinna respektować prawo dziecka do stabilnego środowiska wychowawczego, do utrzymania osobistych kontaktów z rodziną, w tym powrotu do rodziny naturalnej. Dziecku, które musi znaleźć się poza rodziną biologiczną należy stworzyć dogodne warunki najbardziej zbliżone do rodzinnych, niezależnie na jak długo trafia do innych form opieki zastępczej.

